

OBSAH

Úvod	9
1. PROFESIONÁLNÍ ONEMOCNĚNÍ (Fenclová)	11
1.1.1. Definice	11
1.1.2. Posuzování a uznávání nemocí z povolání	11
1.1.3. Odškodňování nemocí z povolání	16
1.1.4. Přehled nejčastěji hlášených profesionálních onemocnění v České republice	17
1.1.5. Preventivní lékařské prohlídky	17
1.1.6. Biologické expoziční testy (definice)	18
1.1.7. Pracovně lékařská péče o zaměstnance	18
2. PROFESIONÁLNÍ DERMATOLOGIE (Pelclová)	20
2.1. Faktory chemické	20
2.1.1. Toxické a iritační působení	20
2.1.1.1. <i>Dermatitis contacta irritativa</i>	20
2.1.2. Alergogenní působení	21
2.1.2.1. <i>Dermatitis contacta allergica</i>	21
2.1.2.2. <i>Urtikaria contacta allergica</i>	22
2.1.3. Aknegenní a keratoplastické působení	23
2.1.4. Fotodynamické a fotoalergické působení	23
2.1.5. Vysušení a odmaštění kůže	23
2.1.6. Karcinogenní působení	23
2.2. Faktory biologické – profesionální kožní infekce	23
2.3. Faktory fyzikální	24
2.3.1. Poškození z tepla nebo chladu	24
2.3.2. UV záření	24
2.3.3. Ionizující záření	24
3. PROFESIONÁLNÍ INFEKCE (Pelclová)	25
3.1. Nemoci přenosné a parazitární	26
3.1.1. Svrab (scabies)	26
3.1.2. Virová hepatitis	26
3.1.3. Tuberkulóza	27
3.1.4. HIV	27
3.1.5. Varicella-herpes zoster	28
3.2. Nemoci přenosné ze zvířat na člověka	28
3.3. Tropické nemoci přenosné a parazitární	28
4. NEMOCI Z FYZIKÁLNÍCH FAKTORŮ (Fenclová, označené Lukáš)	30
4.1. Poruchy sluchu způsobené hlukem	30
4.2. Poškození ionizujícím zářením	33
4.2.1. Účinky deterministické	35
4.2.1.1. <i>Akutní nemoc z ozáření</i>	35
4.2.1.1.1. Lehká forma akutní nemoci z ozáření	36

4.2.1.1.2. Hematologická (dřeňová) forma akutní nemoci z ozáření	36
4.2.1.1.3. Gastrointestinální (střevní) forma akutní nemoci z ozáření	36
4.2.1.1.4. Neuropsychická forma akutní nemoci z ozáření	36
4.2.1.2. Radiační dermatitida	37
4.2.1.2.1. Akutní radiační dermatitida	37
4.2.1.2.2. Chronická radiační dermatitida	38
4.2.1.3. Radiační katarakta	38
4.2.1.4. Poruchy fertility (plodnosti)	38
4.2.1.5. Účinky záření na zárodek a plod	39
4.2.2. Účinky stochastické	39
4.2.2.1. Genetické změny	39
4.2.2.2. Nádorová onemocnění	40
4.2.3. Péče o ozářené osoby při radiační nehodě	41
4.2.3.1. Opatření a léčebná péče o osoby po zevním ozáření celého těla	41
4.2.3.2. Opatření a léčebná péče o osoby po zevním lokálním ozáření	41
4.2.3.3. Opatření a léčebná péče o osoby s povrchovou kontaminací kůže radionuklidy	42
4.2.3.4. Opatření a léčebná péče o osoby po vnitřní kontaminaci radionuklidy	42
4.2.3.5. Léčebná péče o osoby s polytraumatem	43
4.3. Profesionální onemocnění horních končetin z vibrací	44
4.3.1. Profesionální traumatická vazoneuróza	44
4.3.2. Nemoci periferních nervů končetin způsobené vibracemi (Lukáš)	45
4.3.3. Nemoci kostí a kloubů rukou z vibrací	46
4.4. Profesionální onemocnění končetin z přetížení	49
4.4.1. Nemoci šlach, šlachových pochev, úponů, svalů a kloubů	51
4.4.1.1. Tendinitidy, tendosynovitidy, tendovaginitidy	51
4.4.1.2. Entezopatie (nemoci šlachových úponů)	52
4.4.1.2.1. Epikondylitidy	52
4.4.1.2.2. Tenzopatie rotátorové manžety ramenního kloubu a impingement syndrom	53
4.4.1.3. Artrózy kloubů končetin z přetěžování	53
4.4.2. Nemoci periferních nervů končetin z přetěžování (Lukáš)	55
4.4.3. Nemoci tíhových váčků z tlaku (burzitidy)	60
4.4.4. Poškození menisku	60
5. HLASOVÁ NÁMAHA – PORUCHY HLASU Z PŘETÍŽENÍ (Pelclová)	62
5.1. Těžká hyperkinetická dysfonie	62
5.2. Uzlíky na hlasívkách (noduli cantatorium)	62
5.3. Těžká fonasthenie	62
6. NEMOCI RESPIRAČNÍHO SYSTÉMU (Lebedová)	64
6.1. Pneumokoniózy	64
6.1.1. Silikóza plic	64
6.1.2. Uhlokopská pneumokonióza	69
6.1.3. Onemocnění způsobená azbestem	73
6.1.3.1. Nenádorová onemocnění	
6.1.3.1.1. Azbestóza	73
6.1.3.1.2. Pleurální hyalinóza: ohraničené pleurální pláty, difúzní pleurální ztluštění	75
6.1.3.1.3. Akutní pleuritida	76
6.1.3.2. Nádorová onemocnění	
6.1.3.2.1. Bronchogenní karcinom	76
6.1.3.2.2. Maligní mezoteliom pleury a peritonea	77
6.1.4. Onemocnění plic ze svařování	79
6.1.5. Onemocnění z tvrdokovů	82
6.2. Alergická respirační onemocnění	85
6.2.1. Profesionální alergická rinitida	85
6.2.2. Profesionální bronchiální astma	89
6.2.3. Exogenní alergická alveolitida	93
6.3. Byssinóza	96

4.2.1.1.2. Hematologická (dřeňová) forma akutní nemoci z ozáření	36
4.2.1.1.3. Gastrointestinální (střevní) forma akutní nemoci z ozáření	36
4.2.1.1.4. Neuropsychická forma akutní nemoci z ozáření	36
4.2.1.2. <i>Radiační dermatitida</i>	37
4.2.1.2.1. Akutní radiační dermatitida	37
4.2.1.2.2. Chronická radiační dermatitida	38
4.2.1.3. <i>Radiační katarakta</i>	38
4.2.1.4. <i>Poruchy fertility (plodnosti)</i>	38
4.2.1.5. <i>Účinky záření na zárodek a plod</i>	39
4.2.2. Účinky stochastické	39
4.2.2.1. <i>Genetické změny</i>	39
4.2.2.2. <i>Nádorová onemocnění</i>	40
4.2.3. Péče o ozářené osoby při radiační nehodě.	41
4.2.3.1. <i>Opatření a léčebná péče o osoby po zevním ozáření celého těla</i>	41
4.2.3.2. <i>Opatření a léčebná péče o osoby po zevním lokálním ozáření</i>	41
4.2.3.3. <i>Opatření a léčebná péče o osoby s povrchovou kontaminací kůže radionuklidy</i>	42
4.2.3.4. <i>Opatření a léčebná péče o osoby po vnitřní kontaminaci radionuklidy</i>	42
4.2.3.5. <i>Léčebná péče o osoby s polytraumatem</i>	43
4.3. Profesionální onemocnění horních končetin z vibrací	44
4.3.1. Profesionální traumatická vazoneuróza	45
4.3.2. Nemoci periferních nervů končetin způsobené vibracemi (Lukáš)	46
4.3.3. Nemoci kostí a kloubů rukou z vibrací	47
4.4. Profesionální onemocnění končetin z přetížení	49
4.4.1. Nemoci šlach, šlachových pochev, úponů, svalů a kloubů	51
4.4.1.1. <i>Tendinitidy, tendosynovitidy, tendovaginitidy</i>	51
4.4.1.2. <i>Entezopatie (nemoci šlachových úponů)</i>	52
4.4.1.2.1. Epikondylitidy	52
4.4.1.2.2. Tenzopatie rotátorové manžety ramenního kloubu a impingement syndrom	53
4.4.1.3. <i>Artrózy kloubů končetin z přetěžování</i>	53
4.4.2. Nemoci periferních nervů končetin z přetěžování (Lukáš)	55
4.4.3. Nemoci tíhových váčků z tlaku (burzitidy)	60
4.4.4. Poškození menisku	60
5. HLASOVÁ NÁMAHA – PORUCHY HLASU Z PŘETÍŽENÍ (Pelclová)	62
5.1. Těžká hyperkinetická dysfonie	62
5.2. Uzlíky na hlasívkách (noduli cantatorium)	62
5.3. Těžká fonasthenie	62
6. NEMOCI RESPIRAČNÍHO SYSTÉMU (Lebedová)	64
6.1. Pneumokoniózy	64
6.1.1. Silikóza plic	64
6.1.2. Uhlokopská pneumokonióza	69
6.1.3. Onemocnění způsobená azbestem	73
6.1.3.1. <i>Nenádorová onemocnění</i>	
6.1.3.1.1. Azbestóza	73
6.1.3.1.2. Pleurální hyalinóza: ohraničené pleurální pláty, difúzní pleurální ztlustění	75
6.1.3.1.3. Akutní pleuritida	76
6.1.3.2. <i>Nádorová onemocnění</i>	
6.1.3.2.1. Bronchogenní karcinom	76
6.1.3.2.2. Maligní mezoteliom pleury a peritonea	77
6.1.4. Onemocnění plic ze svařování	79
6.1.5. Onemocnění z tvrdokovů	82
6.2. Alergická respirační onemocnění	85
6.2.1. Profesionální alergická rinitida	85
6.2.2. Profesionální bronchiální astma	89
6.2.3. Exogenní alergická alveolitida	93
6.3. Byssinóza	96

7. TOXIKOLOGIE OBECNÁ (Pelclová, označené Lukáš)	98
7.1. Základní pojmy	98
7.1.2. Působení chemických látek	98
7.1.2.1. Působení chemické noxy – exogenní faktory	98
7.1.2.2. Působení chemické noxy – individuální faktory	98
7.1.3. Kinetika	99
7.1.3.1. Příjem	99
7.1.3.2. Vstřebávání	99
7.1.3.3. Distribuce	100
7.1.3.4. Metabolismus	100
7.1.3.5. Vylučování	100
7.1.4. Účinky chemických látek	100
7.1.4.1. Toxické účinky	100
7.1.4.2. Alergogenní účinky	101
7.1.4.3. Mutagenní účinky	101
7.1.4.4. Karcinogenní účinky	101
7.1.4.5. Teratogenní účinky	101
7.2. Monitorování expozice	101
7.2.1. Hygienické limity pro chemické látky	101
7.2.2. Biologické expoziční testy	102
7.3. Neurotoxicita (Lukáš)	102
7.3.1. Diagnostický postup v neurotoxikologii	107
7.3.2. Diferenciální diagnostika	108
7.3.2.1. Vaskulární etiologie	108
7.3.2.2. Tumorózní etiologie	108
7.3.2.3. Degenerativní onemocnění	109
7.3.2.4. Traumatická etiologie	109
7.3.2.5. Infekční etiologie	109
7.3.2.6. Interference neprofesionálních farmakologických a toxických nox	110
7.4. Hepatotoxicita	111
7.4.1. Právě hepatotoxické látky (s obligatorní hepatotoxicitou)	112
7.4.1.1. Látky působící přímým mechanismem	112
7.4.1.2. Látky působící nepřímým mechanismem	113
7.4.2. Neprávě hepatotoxické látky (s fakultativní toxicitou)	113
7.4.3. Akutní jaterní poškození chemickými látkami	114
7.4.4. Chronické jaterní poškození chemickými látkami	114
7.5. Nefrotoxicita	114
7.5.1. Akutní renální selhání	116
7.5.2. Chronické renální poškození	116
7.5.3. Nejčastější poškození ledvin chemickými látkami	117
7.5.3.1. Poškození ledvin kadmíem	117
7.5.3.2. Poškození ledvin rtuť	117
7.5.3.3. Poškození ledvin olovem	117
7.5.3.4. Poškození ledvin dalšími kovy a metaloidy	117
7.5.3.5. Poškození ledvin halogenovanými uhlovodíky	117
7.5.3.6. Poškození ledvin látkami působícími obstrukční uropatie	118
7.5.3.7. Poškození ledvin pigmenty	118
7.5.3.8. Poškození ledvin oxidem křemičitým	118
7.5.3.9. Poškození ledvin léky	118
7.6. Hematotoxicita	118
7.6.1. Zkrácení délky života erytrocytů	118
7.6.1.1. Hemolýza způsobená oxidací, methemoglobinémií a sulfhemoglobinémií	118
7.6.1.2. Hemolýza způsobená těžkými kovy	119
7.6.1.3. Porfyrie – poruchy syntézy hemu	119
7.6.2. Poškození způsobující snížení saturace kyslíkem	120
7.6.3. Poškození tvorby a morfologie krevních elementů	120
7.6.3.1. Aplastická anémie	120

7.6.3.2. Myelodysplastické syndromy	120
7.6.3.3. Mnohočetný myelom	120
7.6.3.4. Toxická trombocytopenie	120
7.6.4. Poškození cytostatiky	120
7.7. Akutní inhalační poškození	121
7.7.1 Poškození plyny a parami	121
7.7.1.1. Látky dobře rozpustné ve vodě	121
7.7.1.2. Látky špatně rozpustné ve vodě	123
7.7.1.3. Uhlovodíky alifatické, ropné deriváty	124
7.7.2. Poškození toxickými kovy a metaloidy	124
7.7.2.1. Horečka z kovů, horečka svářečů, slévačů	124
7.7.2.2. Iritativní poškození kovy	125
7.8. Obecné zásady léčení otrav	125
7.8.1. Primární eliminace toxické látky (dekontaminace)	127
7.8.1.1. Dekontaminace kůže a sliznic	127
7.8.1.2. Dekontaminace očí	127
7.8.1.3. Opatření při inhalační expozici	128
7.8.1.4. Dekontaminace při perorální otravě	128
7.8.2. Symptomatická podpůrná léčba	129
7.8.3. Antidota	129
7.8.4. Sekundární eliminace	131
7.8.4.1. Aktivní uhlí	131
7.8.4.2. Další sekundární eliminační metody	132
7.8.4.2.1. Forsírovaná diuréza	132
7.8.4.2.2. Změna pH moče	132
7.8.4.2.3. Extrakorporální eliminace	132
7.9. Profesionální tumory	133
7.9.1. Typy karcinogenů	133
7.9.1.1. Genotoxické karcinogeny	133
7.9.1.2. Epigenetické (negenotoxické) karcinogeny	134
7.9.1.3. Kompletní karcinogeny	134
7.9.2. Klasifikace karcinogenů	134
7.9.3. Vybrané chemické karcinogeny	135
7.9.3.1. Benzen	135
7.9.3.2. Vinylchlorid	135
7.9.3.3. Aromatické aminy	136
7.9.3.4. Koksárenské plyny	136
7.9.3.5. Prach ze dřeva	137
7.9.3.6. Azbest	137
7.9.4. Fyzikální karcinogeny	137
7.9.5. Biologické karcinogeny	137
7.9.6. Vyšetření exponovaných osob	137
7.9.7. Posouzení profesionality	139
7.9.8. Speciální preventivní opatření	140
8. TOXIKOLOGIE PRŮMYSLUVÝCH LÁTEK (Pelclová)	141
8.1. Kovy a metaloidy	141
8.1.1. Olovo a jeho sloučeniny	141
8.1.2. Rtuť a její sloučeniny	145
8.1.3. Kadmium	148
8.1.4. Arzén	149
8.1.5. Mangan	150
8.1.6. Vanad	151
8.1.7. Fosfor	152
8.2. Kyseliny	153
8.3. Louhy	155
8.4. Organická rozpouštědla	156

8.4.1. Aromatické uhlovodíky	158
8.4.2. Chlorované uhlovodíky	160
8.4.3. Rozpouštědla rafinovaná z ropy	162
8.4.4. Sirouhlík	163
8.4.5. Alkoholy	164
8.4.6. Glykoly	166
8.5. Pesticidy	167
8.5.1. Insekticidy	168
8.5.1.1. Organochlorované insekticidy	168
8.5.1.2. Organofosforové insekticidy – organofosfáty	168
8.5.1.3. Karbamátové insekticidy	170
8.5.1.4. Pyretrové insekticidy	171
8.5.2. Herbicidy	172
8.5.2.1. Deriváty chlórphenoxycetových kyselin	172
8.5.2.2. Bipyridilové herbicidy	173
8.5.3. Moluskocidy	174
8.5.3.1. Metaldehyd	174
8.5.4. Rodenticidy	174
8.5.4.1. Antikoagulancia	174
8.6. Methemoglobinizující látky	175
8.6.1. Aromatické aminy	175
8.6.2. Aromatické nitrosloučeniny	177
8.6.3. Dusičné a dusité estery glycerinu a příbuzných látek	178
8.6.4. Dusitany	179
8.6.5. Dusičnany	179
8.6.6. Chlorečnany	179
8.6.7. Léky	179
8.7. Kyanové sloučeniny	179
8.8. Plyny	181
8.8.1. Plyny způsobující dušení prostým vytěsněním kyslíku z ovzduší	182
8.8.2. Plyny zasahující do transportu a utilizace kyslíku	182
8.8.2.1. Oxid uhelnatý	182
8.8.2.2. Sirovodík	184
8.8.3. Plyny působící podráždění dýchacích cest a plic	185
8.8.4. Plyny působící alergenními mechanismy	185
8.8.5. Plyny působící toxicky bez zásahu do přenosu kyslíku	185
8.8.5.1. Vinylchlorid monomer	185
8.8.5.2. Arzenovodík	187
8.8.5.3. Fosforovodík	187
8.9. Dioxiny	187
8.10. Průmyslové přípravky	188
8.10.1. Čisticí přípravky, detergenty	188
9. TOXIKOLOGIE OSTATNÍCH LÁTEK (Pelclová)	190
9.1. Nejčastější intoxikace léky	190
9.1.2. Antidepresiva (thymoleptika)	191
9.1.3. Nesteroidní antirevmatika	192
9.1.4. Neuroleptika	192
9.1.5. Paracetamol	193
9.1.6. Salicyláty	194
9.1.7. Theophyllin	194
9.2. Otravy návykovými látkami	195
9.2.1. Látky s halucinogenním a psychostimulačním účinkem	195
9.2.1.1. Kanabinoidy	195
9.2.1.1.1. Marihuana	195
9.2.1.1.2. Hašiš	196
9.2.1.2. LSD	196

9.2.1.3. Látky na bázi amfetaminu	197
9.2.1.4. Lokální anestetika	198
9.2.1.5. Durman	198
9.2.1.6. Halucinogenní houby	199
9.2.2. Návyková narkotika	199
9.3. Intoxikace rostlinami	200
9.3.1. Pokojové rostliny	200
9.3.2. Rostliny rostoucí v přírodě	200
9.3.2.1. Bobule rostlin	200
9.3.2.2. Bolševník velkolepý	201
9.4. Intoxikace houbami	201
9.4.1. Faloidní – hepatorenální syndrom	201
9.4.2. Mykoatropinový – neurotoxický syndrom	203
9.4.3. Nefrotoxický syndrom	203
9.4.4. Muskarinový syndrom	204
9.4.5. Psychotropní – psilocybinový syndrom	204
9.4.6. Antabusový syndrom	204
9.4.7. Gastroenteritický syndrom	204
9.5. Intoxikace hady	205
9.5.1. Intoxikace zmijí	205